

Рошчін Артур,

студент другого курсу, гр. БП-20

Інституту права та сучасних технологій

КНУТД.

Науковий керівник:

професор кафедри приватного та публічного права

Інституту права та сучасних технологій

КНУТД,

к.ю.н., професор Олійник А.Ю.

м. Київ, Україна.

ПОЛІТИЧНІ ПРАВА І СВОБОДИ ЛЮДИНИ І ГРОМАДЯНИНА

Вступ. Політичні права людини і громадянина в Україні, разом з громадянськими правами і свободами, відносяться до групи класичних прав і є пріоритетними у системі конституційних прав і свобод людини і громадянина. Правовідносини між особою і державою виникають в результаті задоволення людиною своїх потреб в політичному житті країни. Інтерес у людини щодо політичного життя країни виникає в результаті об'єднання в політичні партії і громадські організації, реалізації безпосередніх і представницьких форм народовладдя, проведення зборів, мітингів, демонстрацій та можливостей звернення до органів влади і місцевого самоврядування.

Метою і завданнями дослідження є : а) аналіз наукових і нормативних джерел щодо прав і свобод людини і громадянина; б) характеристика ознак і пропозиція визначення політичних прав і свобод; в) висновки і рекомендації.

Основний текст. Політичні права і свобод людини і громадянина досліджували різні автори. Так, В.В. Букач і А.Ю. Олійник до політичних прав і свобод людини і громадянина відносять : а) свободу об'єднання у політичні партії та громадські організації (ст. 36); б) право громадян України брати участь в управлінні державними справами, у всеукраїнському та місцевих

референдумах, вільно обирати та бути обраними до органів державної влади та органів місцевого самоврядування (ст. 38); в) право громадян України збиратися мирно, без зброї і проводити збори, мітинги, походи і демонстрації (ст. 39); г) право направляти індивідуальні чи колективні письмові звернення або особисто звертатися до органів державної влади, органів місцевого самоврядування (ст. 40) [1]. Політичні права і свободи громадян України визначають як конституційно закріплену міру можливої політичної поведінки особи, насамперед участі у безпосередньому народовладді, здійсненні державної влади і місцевого самоврядування, в яких особа виступає передовсім як громадянин України, учасник суспільно-владних відносин. Особливістю політичних прав і свобод людини і громадянина є те, що, за винятком права на об'єднання в неполітичні організації і права на індивідуальні та колективні звернення, вони належать виключно громадянам України, які досягли 18 років і набули повної правосуб'єктності [2]. На відміну від громадянських (особистих) прав, які за своєю природою є невідчужуваними, політичні права можуть обмежуватися відповідно до закону в інтересах національної безпеки та громадського порядку, а також стосовно громадян України, визнаних у судовому порядку недієздатними. Ще однією особливістю політичних прав і свобод громадян України є високий ступінь їх гарантованості не лише на національному, а й на міжнародному рівні. Рівень гарантованості політичних прав і свобод постійно піддається моніторингу з боку впливових міжнародних організацій (ООН, ЄС, Рада Європи, ПАРЄ та ін.) і свідчить про рівень демократії в Україні. До того ж саме втілення політичних прав громадян України сприяло реалізації національного державотворення, що підтвердили події, пов'язані з всеукраїнським референдумом 1 грудня 1991 р. та помаранчевою революцією 2004 р. та революцією гідності 2013-14 рр. [3]

Найбільш узагальненим і системоутворюючим щодо інших політичних прав і свобод є право громадян України на участь в управлінні державними справами, у всеукраїнському та місцевих референдумах, вільно обирати та

бути обраними до органів державної влади та органів місцевого самоврядування (ст. 38 Конституції України). По суті це право закріплює гарантовану можливість для громадян України брати участь у здійсненні безпосереднього народовладдя, державної влади та місцевого самоврядування.

Наступним важливим політичним правом громадян України є право на свободу об'єднання у політичні партії та громадські організації (ст. 36) для здійснення і захисту своїх прав і свобод та задоволення політичних, економічних, соціальних, культурних та інших інтересів, за винятком обмежень, що визначені в ст. 37 Конституції України та чинному законодавстві України. Особливо важливим на сьогодні є право громадян на участь у створенні політичних партій України. У зв'язку з проведенням політичної (конституційно-правової) реформи в Україні 2005-2009 років, що позначилася переходом до парламентсько-президентської форми державного правління та пропорційної виборчої системи, політичні партії та їх блоки стають головним, пріоритетним суб'єктом конституційно-правових відносин. Порядок їх утворення і діяльність регулюється Законом України "Про політичні партії" від 5 квітня 2001 року [4].

На відміну від права на створення і участь у діяльності політичних партій, право засновувати громадські організації мають не лише громадяни України, а й іноземці та особи без громадянства, що законно перебувають на території України. Це право також поширюється на громадські організації, що відносять професійні права людей - профспілки. Утім Конституція України в ст. 37 визначає й підстави для заборони діяльності політичних партій та громадських організацій. До них відносяться програмні цілі або дії, спрямовані на ліквідацію незалежності України, зміну конституційного ладу насильницьким шляхом, порушення суверенітету і територіальної цілісності держави, підрив її безпеки, незаконне захоплення державної влади, пропаганду війни, насильства, на розпалювання міждержавної, расової, релігійної ворожнечі, посягання на права і свободи людини, здоров'я населення. До того ж Основний Закон

забороняє утворення воєнізованих формувань у складі політичних партій і громадських організацій. Також не допускається створення і діяльність організаційних структур політичних партій в органах виконавчої та судової влади і виконавчих органах місцевого самоврядування, військових формуваннях, а також на державних підприємствах, у навчальних закладах та інших державних організаціях і установах. Окрім виборів і референдумів, існують й інші форми безпосередньої реалізації народного суверенітету-мирні збори, мітинги, походи, демонстрації та ін. Події, пов'язані з Помаранчевою революцією, довели ефективність цих форм прямого народовладдя та їх значний політичний потенціал. Важливо й те, що збори, мітинги, походи, демонстрації, які відбувалися в Україні в 2004 році, мали абсолютно легітимний характер і були передбачені чинною Конституцією України. Основний Закон у ст. 39 встановлює право громадян України збиратися мирно, без зброї і проводити збори, мітинги, походи і демонстрації, про проведення яких завчасно сповіщаються органи виконавчої влади чи органи місцевого самоврядування. Ці форми безпосередньої демократії дозволяють громадянам України вільно висловлювати свої погляди, відстоювати свої політичні переконання та акцентувати увагу громадськості на тих чи інших політичних проблемах. З метою запобігання заворушенням чи злочинам, для охорони здоров'я населення або захисту прав і свобод інших людей допускається обмеження реалізації права на збори, мітинги, походи та демонстрації на підставі рішень суду. Визначене у ст. 40 Конституції України право направляти індивідуальні чи колективні письмові звернення або особисто звертатися до органів державної влади, органів місцевого самоврядування та посадових і службових осіб цих органів, що зобов'язані розглянути звернення і дати обґрунтовану відповідь у встановлений законом строк, або право на звернення (петиції) є засобом забезпечення інших політичних прав громадян і формою реалізації права громадян України брати участь в управлінні державними справами та формою громадського контролю за діяльністю органів державної влади, органів місцевого самоврядування та їх службових і посадових осіб. Але право на звернення поширюється не тільки на

громадян України, а й на іноземців та осіб без громадянства, що законно перебувають в Україні, й тому дозволяє вирішувати й інші важливі суспільні проблеми, окрім політичних. Порядок реалізації цього права визначається Законом України "Про звернення громадян" від 2 жовтня 1996 р. [5].

Отже, ознаками політичних прав і свобод є: а) закріплення нормами конституційного права; б) можливості особи щодо участі в управлінні державними справами, об'єднання у політичні партії та громадські організації, здійснення мирних зборів та демонстрацій, а також звернень до державних органів та їх посадових осіб, висловлення своєї громадянської позиції щодо дій влади; в) воля народу, що направлена на розвиток демократії у державі.

Висновок. Конституційні політичні права і свободи – це закріплені конституційними нормами можливості громадян щодо активної участі у політичному житті держави і суспільства шляхом здійснення управління державними справами, об'єднання у політичні партії та громадські організації, здійснення мирних зборів та демонстрацій, а також звернень до державних органів та їх посадових осіб, висловлення своєї громадянської позиції щодо дій влади, а також воля народу, що направлена на розвиток демократії у державі.

Втілення в нормах конституції і законів рекомендацій які були висловлені по тексту дослідження сприятиме удосконаленню процесу їх реалізації в конкретних правовідносинах.

Список використаних джерел:

1. Букач В.В., Олійник А.Ю. Конституційні політичні права та свободи людини і громадянина в Україні : Монографія. Д.: Дніпроп. держ. ун-т внутр. справ, 2006. 172 с.

2. Букач В. Зміст конституційних політичних прав і свобод громадян. *Право України*. 2001. № 9. С. 21-23.

3. Революція Гідності 2013-2014 рр. та агресія Росії проти України
<https://don.kyivcity.gov.ua/files/2015/11/13/1314.pdf>

4. Про політичні партії в Україні: Закон України від 5 квітня 2001 р. *Відомості Верховної Ради України*. 2001. № 23. Ст. 118. Поточна редакція від 25.11.2021 р.

5. Про звернення громадян : Закон України від 2 жовтня 1996 р. *Відомості Верховної Ради України*. 1996. № 47. Ст. 256. Поточна редакція від 01.01.2020 р.

Савчук Вадим,

студент другого курсу, гр. БП-20

Інституту права та сучасних технологій

КНУТД.

Науковий керівник:

професор кафедри приватного та публічного права

Інституту права та сучасних технологій КНУТД,

к.ю.н., професор Олійник А.Ю.

м. Київ, Україна.

ПРАВОВИЙ СТАТУС БІЖЕНЦІВ В УКРАЇНІ

Вступ. Конституційне право містить таку категорію, як «біженець». У Конституції України про них ідеться в статті 26. На даний момент велика кількість людей втратила зв'язки з історичною батьківщиною і стали громадянами іноземних держав. В багатьох таких державах почали притискати населення інших національностей. Форми утисків прав і свобод набували різноманітних форм. Як приклад, можна навести ситуацію, яка склалася в країнах Східної Європи, де відбулися бурхливі події. Громадянська війна на міжнаціональному та релігійному ґрунті та в зоні проведення антитерористичної операції на території України змусили тисячі людей шукати притулку в інших країнах. І хоча імміграція із-за кордону не носить такого